

MEZŐGAZDASÁGI UTAK TERVEZÉSI ELŐ- ÍRÁSAI (A KTSZ KIEGÉSZÍTÉSE) MAÚT 18. TERVEZÉSI ÚTMUTATÓ

A 15/2000. (XI. 16.) KöViM rendelet (az utak építésének, forgalomba helyezésének és megszüntetésének engedélyezéséről) hatálya kiterjed a közutak, a közforgalom elől el nem zárt magánutak, a kerékpárutak, a gyalogutak, a gyalog- és kerékpárutak, a járdák, valamint ezek műtárgyai¹ és tartozékai² építésére, korszerűsítésére (a továbbiakban együtt: építés), forgalomba helyezésére és megszüntetésére.

Az egyes útkategóriákat a 19/1994. (V. 31.) KHVM rendelet definiálja, de az is csak érintőlegesen említi meg a mezőgazdasági utakat.

Az országos közutak engedélyezésénél az építhetőségi eljárás műszaki alapja az ÚT 2-1.101 Közutak tervezése (KTSZ) című útügyi műszaki előírás, amelyben lévő paraméterek, tervezési és technológiai előírások alkalmazása kötelező a különböző tervezési osztályokba sorolt kül- és belterületi közutakon. A KTSZ a külterületi egyéb közutak között példaképpen említi a mezőgazdasági utakat, melyek minimális kiépítésére forgalmisáv- és koronaszélességet is javasol.

Kapcsolódás a mezőgazdasági és az országos úthálózat között tulajdonképpen a gyorsforgalmi utak és mezőgazdasági utak különbszintű kereszteződésénél szükséges műtárgyak, és csatlakozó útszakaszok keresztmetszete, vonalvezetése, teherbírása, párhuzamos szervizutak, földutak kialakítása, és az országos közutakhoz csatlakozások helye, száma, kiépítése területén van.

A KTSZ-ben szereplő külterületi egyéb közutak osztályozását tovább részletezve határozhatók meg a településközi utak, a lakott területi bekötőutak és a gazdasági utak, a táblázat szerint.

A településközi (önkormányzati) összekötő utak azok a legalacsonyabb rendű közutak, amelyekhez kiemelt fontosságú mezőgazdasági utak, alacsonyabb rendű mezőgazdasági utak, erdészeti magánutak, nem mezőgazdasági termelést végző, vagy kiszolgáló telepek útjai és úthálózatai, továbbá egyéb célokat teljesítő úthálózatok elemei csatlakoznak és biztosítják a kapcsolatokat a magasabb rendű közúthálózat felé. Jelentőségüknél fogva ezek az utak települések közötti (gazdasági) forgalom lebonyolítását is lehetővé teszik. A forgalomban résztvevők vegyes eloszlása miatt ezek az utak közforgalmat lebonyolító utak.

Bekötőutak a külterületi lakott helyeket, a majorokat, tanyákat, kötik be az úthálózatba. Különleges hálózati szerepük nincs, hozzájuk telepi belső úthálózat csatlakozik. Létesítésük egy társadalmi csoport érdeke, ezért a forgalomban résztvevők az út kiépítésében érdekeltek. Közforgalmat általában nem bonyolítanak le.

A településközi (önkormányzati) összekötő utak és a bekötőutak létesítésére fenntartott földterület általában út művelési ágba sorolt, helységi számmal ellátott földrészlet. A településrendezési tervek külterületi, 1:10 000 méretarányú szabályozási tervlapjain mind a meglévő, mind a tervezett településközi utakat, bekötőutakat fel kell tüntetni. A Helyi Építési Szabályzatban rögzíteni szükséges a közutak osztályba sorolását és a szabályozási szélességüket.

A külterületi utak hálózattervezése az egyes települések településszerkezeti terveiben nem mindig kapja meg a fontosságának megfelelő szerepet. Sok település esetében a külterületi utak tervezése is jórészt esetleges, nem tudatosan alakított. Az országos közúthálózat meglévő, és a főhálózat tervezett nyomvonalai mellett csupán egy-egy beruházási szándék jelentkezésekor merül fel a külterületi kapcsolat kiépítésének igénye. Szomszédos települések kapcsolatai, üdülőterületek, egykori „zártkertek” országos hálózathoz csatlakoztatása, természetvédelmi területek, vadászterületek, erdőgazdálkodási egységek, jelentősebb területigényű fejlesztések kapcsolatai, tulajdonképpen *kis-területi területfejlesztési tervekben* lennének megfelelő alapossággal, részletezettséggel kezelhetők. Ez a tervfajta jelenleg nem létezik.

A külterületi településközi és bekötőutakat – a távlati hálózati szerepüknek megfelelően – az egyéb közutakra vonatkozó előírások³ alapján, de általában alacsonyabb tervezési sebességre, egy vagy két forgalmi sávval ütemezetten kell megtervezni. Tekintettel arra, hogy a kisforgalmú mezőgazdasági utak alkalmasak kerékpárforgalomra is, a rendezési tervekben szereplő kerékpárforgalmi hálózat kialakításánál ezek nyomvonalát célszerű figyelembe venni. A területet a nagytávlatban várható funkcióknak és keresztmetszetnek megfelelően kell biztosítani. Keresztmetszeti méretezés hiányában a településközi utak (távlatban országos mellékutak, vagy helyi gyűjtőutak) esetén (30 m)–22 m, bekötőutak esetében 12 méter szélességet kell biztosítani.

A gazdasági utak közé a mezőgazdasági és erdészeti utak sorolhatók. A mezőgazdasági utak a mezőgazdálkodás logisztikai igényeit kielégítő olyan közlekedési pályák, amelyek a mezőgazdálkodás igényeinek megfelelő szinten kiépítve biztosítják – a KRESZ szabályainak megfelelően – a járművek biztonságos közlekedését. Vonalvezetésüket a gépjárműforgalom igényeinek, vízvezetésüket az állékonyosság és az ökológiai feltételeknek megfelelően kell megtervezni. Nyomvonaluk állandó, az általuk elfoglalt területet termőterületként tovább használni nem lehet.

A mezőgazdasági utak rendeltetésüknek megfelelően a következők lehetnek:

- mezőgazdasági bekötőutak
- telepi (belső) utak
- szántóföldi (főgyűjtő, gyűjtő és műveleti) utak

Mezőgazdasági bekötőutak: az egyes mezőgazdasági telepeket, majorokat, egyéb üzemeket kötik be a kiépített közúti hálózatba, illetve a meglévő szilárd burkolattal ellátott saját használatú utakba, továbbá kapcsolatot teremtenek az agrárgazat különböző termelési ágazatai között.

Telepi utak: az egyes mezőgazdasági telepek, majorok, üzemek stb. belső szállítását biztosítják (állattenyésztéssel, gépjávitással, terménytárolással, terményszárártással, takarmánykeverék készítésével stb. kapcsolatos szállítások).

¹ Kkt. 47. §-ának j) pontja

² Kkt. 47. §-ának k) pontja

³ ÚT 2-1.201 Közutak tervezése (KTSZ)

Szántóföldi utak: feladatuk a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos munkagépmozgások, valamint személy- és áruszállítások gazdaságos végrehajtásának biztosítása. A szállítási feladatok nagysága és milyensége eltérő jellemzőkkel kiépített útvonalakat igényel. A szántóföldi úthálózat ennek megfelelően többféle minőséggel (kiépítettséggel) rendelkező útvonalból áll. A hálózat részei, hierarchikus felépítése: főgyűjtőutak, gyűjtőutak, műveleti utak, egyéb utak

Főgyűjtőutak: a szántóföldi szállítópálya gerincét képezik és általában a területek súlyvonalában haladnak. Több gyűjtő- és táblaközi út csatlakozik hozzájuk, amelyek forgalmát összegyűjtik és továbbítják a rendeltetési hely felé, továbbá lebonyolítják a csatlakozó táblák forgalmát is.

Gyűjtőutak: a táblák és táblaközi utak forgalmát gyűjtik össze és viszik a főgyűjtőutakhoz.

Műveleti utak: a műveleti utak a termőterületen kialakuló vagy kialakított nyomok, amelyek a táblák forgalmát továbbítják a gyűjtőúthoz. A mezőgazdasági termelés technológiájának megfelelően kialakított és a termelés technológiájának változásával együtt változó műveleti nyomok, amelyek a termőterület részei és amelyek az agronómiai cél megvalósításakor ismét termőfölddé válnak és területüket a szántóföldi talajművelésbe ismét bevonják. A munkagépek táblán belüli szabályozott mozgását biztosítják. Ideiglenes jellegük és kialakításuk miatt útnak nem tekinthetők.

Egyéb utak: különleges rendeltetéssel bírnak, rendeltetésüknek megfelelő kiépítettséggel (kertalatti út, állathajtó út stb.)

KÜLTERÜLETI UTAK OSZTÁLYOZÁSA (MAÚT 18. TERVEZÉSI ÚTMUTATÓ: MEZŐGAZDASÁGI UTAK TERVEZÉSE 2.1. TÁBLÁZATA)

A mezőgazdasági utak a termelést kiszolgáló gazdasági utak, amelyeknek létesítése és fenntartási költségei közvetve vagy közvetlenül a termékek árát terhelik, így a műszaki jellemzők meghatározásakor a műszaki minimum elvét kell követni.

A mezőgazdasági utakat a fenntartható mezőgazdasági termelés szolgálatára, a környezetvédelmi és egyéb érdekek figyelembevételével úgy kell megtervezni, hogy rajtuk a közúti közlekedésben is részt vevő, nagy teljesítményű, gyors szállítójárművek, mezőgazdasági munkagépek, személygépkocsik és egyéb közlekedési eszközök biztonságosan, egy adott szolgáltatási színvonalnak megfelelően közlekedhessenek. A tervezés időtávlata legalább 30 év, amely időszak elegendő információt nyújt a forgalom hosszabb távú lefolyásáról, és megfelel az út mértékadó része (általában a pályaszerkezet) élettartamának.

A gazdálkodást szolgáló mezőgazdasági utakat az útmutatóban javasolt műszaki jellemzők figyelembevételével kell megtervezni. Az erdészeti utak tervezésére ágazati irányelv vonatkozik. A tervezési útmutató részletezi a gazdasági utak tervezéséhez szükséges vizsgálatokat, méréseket, az elkészítendő tervek, tervdokumentációk munkarészeit.

A gazdálkodáson alapuló számítási módszert javasol a mezőgazdasági utak forgalmának meghatározására, a pályaszerkezet méretezésére, új pályaszerkezet esetén, vagy megerősítés méretezésére. Tartalmazza a keresztmetszeti kialakítás, a helyszínrajzi és magassági vonalvezetés alkalmazandó paramétereit, tárgyalja a vízelvezetés, a műtárgyak és úttartozékok alkalmazását, a különböző útsatlakozások, táblabejárók, leálló- és kitérőhelyek kialakításának lehetőségeit.

Az útmutatóban foglaltak csak részben vonatkoztathatók a mezőgazdasági telepi belső utakra, mert azoknak a telep jellegéből adódó jellegzetességekkel kell megépülni. Irányelvként szolgálhat a forgalom meghatározására, a forgalmi sávok, a burkolatok és a korona szélességére, továbbá a pályaszerkezet méretezésére és a csomópontok kialakítására.

A tervezési útmutatóban foglaltak alkalmazása megfelelő (biztonságos és gazdaságos) műszaki megoldás lehetőségét jelenti. Alkalmazása nincs kötelező érvénnyel elrendelve, de a mezőgazdasági üzemek beruházói, fejlesztői a tervezőkkel, kivitelezőkkel kötött szerződéseikben az alkalmazást előírhatják, ezzel garantálva a megfelelő műszaki megoldást.

Magyar Útügyi Társaság
Koordinációs Bizottság

Útkategória		Akadályoztatás	Tervezési sebesség km/h	Forgalmi sávok száma	Forgalmi sáv	Padka	Korona	
						szélessége, m		
1. Településközi út			90, 70, 50	2	2,75–3,50	2,0 (1,50)	11,0	
2. Bekötőút (lakott területi)		S, D, H	70, 50, 30	1, 2	2,75–3,50 4,00 (3,00)	1,5 (1,25)	(8,0)–10,0 (7,0)	
3. Gazdasági utak	3.1 Mezőgazdasági	3.1.1 Bekötő	60, 50, 30	2, (1)	2,75–3,50	1,0 (0,50)	–	
		3.1.2 Telepi belső	20	1, (2)	3,00–3,50		–	
		3.1.3 Szántóföldi	Főgyűjtő	60–30	2, (1)		3,00	8,0 (7,0)
	Gyűjtő		40–20	1	5,0 (4,0)			
	3.2. Erdészeti	3.2.1 Feltáró	I. osztályú	60–30	2		3,00–3,50	8,0 (7,0)
			II. osztályú	40–20	1			5,0
3.2.2. Kiszállító		–	–	–	–	–		